

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

**PROTOKOL
O POSTUPANJU U SLUČAJU ZLOČINA IZ MRŽNJE**

PROTOKOL O POSTUPANJU U SLUČAJU ZLOČINA IZ MRŽNJE

Protokol o postupanju u slučaju zločina iz mržnje (u daljnjem tekstu: Protokol) temelji se na međunarodnim, europskim i nacionalnim dokumentima koji sadrže obveze, preporuke i smjernice na području suzbijanja zločina iz mržnje. U tom smislu navodi se: Međunarodna konvencija o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, opće političke preporuke Europske komisije protiv rasizma i nesnošljivosti, Odluka broj 9. Ministarskog vijeća Organizacije za europsku sigurnost i suradnju, Povelja Europske unije o temeljnim pravima, preporuke Europske komisije, preporuke Agencije Europske unije za temeljna prava te drugih institucija od važnosti na području suzbijanja zločina iz mržnje. Odredbe Protokola usklađene su i s Nacionalnim planom za borbu protiv diskriminacije za razdoblje od 2017. do 2022. godine, kao i nadležnosti koja proizlazi iz Uredbe o Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina („Narodne novine“, broj 6/19.).

I. U V O D

Članak 1.

(1) Izraz „zločin iz mržnje“, u smislu ovog Protokola označava kaznena djela¹, govor mržnje² te prekršaje³ počinjenje zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla, jezika, invaliditeta, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta ili kakvih drugih osobina druge osobe, za potrebe statističkog praćenja ovih kažnjivih djela.

(2) Zločini iz mržnje prate se s osobitom pozornošću s obzirom na to da se počinjenjem takvih kažnjivih djela ugrožavaju ljudska prava i temeljne slobode zajamčene Ustavom Republike Hrvatske i međunarodnim pravnim aktima.

(3) Izrazi koji se koriste u ovom Protokolu, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod.

Članak 2.

Svrha je ovog Protokola osigurati uvjete za djelotvoran i cjelovit rad nadležnih tijela koja sudjeluju u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje radi unaprjeđenja suzbijanja, progona i statističkog praćenja zločina iz mržnje.

¹ Kaznena djela počinjena zbog osobina navedenih u članku 87. stavku 21. Kaznenog zakona („Narodne novine“, broj 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18. i 126/19.)

² Javno poticanje na nasilje i mržnju - članak 325. Kaznenog zakona

³ Članak 4. stavak 1. podstavci 5. i 7. Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima („Narodne novine“, broj 117/03., 71/06., 43/09. i 34/11.), članak 25. stavci 1. i 2. Zakona o suzbijanju diskriminacije („Narodne novine“, broj 85/08. i 112/12.), članak 18. stavak 2. Zakona o javnom okupljanju („Narodne novine“, broj 128/99., 90/05., 139/05., 150/05., 82/11. i 78/12.), članak 5. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira („Narodne novine“, broj 5/90. – pročišćeni tekst, 30/90. - ispravak, 47/90. i 29/94.).

Članak 3.

(1) Prema žrtvama zločina iz mržnje, s ciljem izbjegavanja sekundarne viktimizacije, potrebno je postupati obzirno, na način da se poštuje njihovo dostojanstvo, uz obveznu pojedinačnu procjenu žrtava⁴.

(2) U pružanju pomoći i podrške žrtvama i svjedocima u sudskom postupku bit će uključeni odjeli za pružanje podrške žrtvama i svjedocima pri županijskim sudovima⁵ i Mreža podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela.⁶

Članak 4.

Ovaj Protokol sadrži:

- obveze nadležnih tijela koja sudjeluju u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje
- odredbe o sastavu i nadležnosti Radne skupine za praćenje zločina iz mržnje
- način i sadržaj suradnje između nadležnih tijela koja sudjeluju u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje
- ostale aktivnosti nadležnih tijela koja sudjeluju u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje, a odnose se na edukaciju o suzbijanju zločina iz mržnje.

II. OBVEZE NADLEŽNIH TIJELA

(1) Ministarstvo unutarnjih poslova

Članak 5.

Ministarstvo unutarnjih poslova poduzimat će mjere u svrhu zaštite žrtava zločina iz mržnje, suzbijanja zločina iz mržnje i sprječavanja zločina iz mržnje.

⁴ Pravilnik o načinu provedbe pojedinačne procjene žrtve („Narodne novine“, broj 106/17.)

⁵ Odjeli za podršku žrtvama i svjedocima pri Županijskom sudu u Osijeku, Županijskom sudu u Rijeci, Županijskom sudu u Sisku, Županijskom sudu u Splitu, Županijskom sudu u Vukovaru, Županijskom sudu u Zadru i Županijskom sudu u Zagrebu

⁶ Mreža organizacija civilnog društva koju čini 11 partnerskih organizacija koje pružaju podršku i pomoć žrtvama i svjedocima u 13 županija (Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Dubrovačko-neretvanska, Istarska, Karlovačka, Koprivničko-križevačka, Krapinsko-zagorska, Ličko-senjska, Požeško-slavonska, Šibensko-kninska, Virovitičko-podravska, Varaždinska i Međimurska)

Članak 6.

(1) Ministarstvo unutarnjih poslova, odnosno Ravnateljstvo policije i policijske uprave nadležne su za prikupljanje informacija, kriminalističko istraživanje i prijavljivanje osoba koje su počinile zločin iz mržnje.

(2) Ministarstvo unutarnjih poslova će postupati sukladno pozitivnim zakonskim propisima i internim naputcima te će posebno prikupljati podatke o skupinama, pripadnicima skupina i pojedincima koji u svom djelovanju iskazuju sklonost činjenju zločina iz mržnje s ciljem prevencije i sprječavanja zločina iz mržnje.

Članak 7.

(1) Ako postoji osnova sumnje ili u slučaju zaprimanja dojave ili saznanja za zločin iz mržnje, policija će poduzeti sljedeće mjere i radnje:

- žurno uputiti na mjesto događaja policijske službenike radi utvrđivanja svih relevantnih činjenica
- na temelju uvida u zatečeno stanje odmah poduzimati mjere i radnje s ciljem trenutne zaštite i pružanja potrebne zdravstvene i druge pomoći osobi koja je žrtva zločina iz mržnje te sprječavanja počinitelja u daljnjem činjenju zločina iz mržnje
- provesti kriminalističko istraživanje - pribaviti podatke i prikupiti obavijesti potrebne za razjašnjavanje i procesuiranje zločina iz mržnje za koje se postupa po službenoj dužnosti, s posebnim naglaskom na utvrđivanje:
 - (a) stvarne ili od počinitelja pretpostavljene pripadnosti žrtve skupini zaštićenoj prema članku 87. stavku 21. Kaznenog zakona ili povezanost žrtve s pripadnikom zaštićene skupine kao motiva počinjenja zločina iz mržnje
 - (b) posljedica
 - (c) načina počinjenja djela
 - (d) kvalifikacije djela.

(2) Pri utvrđivanju zločina iz mržnje od koristi mogu biti sljedeći indikatori:

- pripadnost žrtve skupini zaštićenoj prema članku 1. stavku 1. ovog Protokola ili postojanje takvih indicija
- percepcija počinitelja da žrtva pripada skupini zaštićenoj člankom 1. stavkom 1. ovog Protokola
- povezanost žrtve s osobom čija pripadnost određenoj skupini predstavlja mogući motiv zločina iz mržnje
- povezanost oštećene ili uništene stvari s osobom čija pripadnost određenoj skupini predstavlja mogući motiv zločina iz mržnje
- pripadnost počinitelja skupini ili povezanost počinitelja sa skupinom s ekstremističkim djelovanjem
- ranija osuđivanost počinitelja za zločin iz mržnje ili drugo kažnjivo djelo motivirano mržnjom
- percepcija žrtve o motivu počinjenja djela
- percepcija svjedoka o motivu počinjenja djela

- izrazi rasističke, ekstremističke, ksenofobne i homofobne prirode ili bilo kakve verbalizirane ili neverbalizirane predrasude (geste, simboli i sl.) na štetu zaštićenih skupina korišteni u kontekstu počinjenja djela
- prisutnost transparentata, zastava, letaka, grafita, simbola i drugih materijala u kontekstu počinjenja djela kojima se poziva na mržnju
- učestalost govora mržnje počinitelja protiv određene zaštićene skupine na internetu
- vrijeme počinjenja djela u kontekstu vjerskog, povijesnog ili društvenog značaja za pripadnike zaštićene skupine
- mjesto počinjenja djela na kojem se uobičajeno okupljaju pripadnici zaštićene skupine
- evidentirani slični događaji u istom razdoblju
- izostanak drugog očitog motiva.

(3) Pri utvrđivanju gore navedenih podataka postupanje će se temeljiti na zaštiti privatnosti i osobnih podataka sudionika konkretnog slučaja.

(4) S ciljem što kvalitetnije obrade konkretnog slučaja potrebno je uspostaviti suradnju s drugim čimbenicima koji bi u konkretnom slučaju zločina iz mržnje mogli pomoći, primjerice s organizacijama civilnoga društva, vjerskim zajednicama te stručnjacima koji se bave navedenom problematikom.

(5) Ministarstvo unutarnjih poslova će kao nadležno tijelo za vođenje evidencije o zločinima iz mržnje, u okviru postojećih evidencija, prikupljati i ažurirati podatke o:

- broju predmeta
- broju počinitelja
- broju žrtava
- mjestu i vremenu počinjenja djela
- oznaci kaznenog djela odnosno prekršaja
- naznaci osobine iz članka 87. stavka 21. Kaznenog zakona ili članka 325. Kaznenog zakona u vezi s kojom je kazneno djelo počinjeno
- naznaci osobine iz članka 1. stavka 1. ovog Protokola u vezi s kojom je prekršaj počinjen.

(2) Pravosudna tijela

Članak 8.

Pravosudna tijela (sudovi i državno odvjetništvo) će u predmetima vezanima za zločin iz mržnje postupati žurno i s posebnom pozornošću.

Članak 9.

(1) Državno odvjetništvo vodit će evidencije o zločinima iz mržnje.

(2) Sudovi će predmete koji se odnose na zločin iz mržnje posebno označavati i ažurirati u informacijskom sustavu za vođenje sudskih predmeta.

Članak 10.

Državno odvjetništvo, kao nadležno tijelo za vođenje evidencije o zločinu iz mržnje, evidentirat će podatke o:

- broju predmeta
- broju osumnjičenih osoba
- broju žrtava
- mjestu i vremenu počinjenja djela
- oznaci kaznenog djela ili prekršaja nakon donošenja rješenja o odbačaju kaznene prijave za kazneno djelo
- naznaci osobine iz članka 87. stavka 21. Kaznenog zakona ili članka 325. Kaznenog zakona u vezi s kojom je kazneno djelo počinjeno
- naznaci osobine iz članka 1. stavka 1. ovog Protokola u vezi s kojom je prekršaj počinjen
- državnoodvjetničkoj odluci.

Članak 11.

(1) Sudovi će u predmetima koji se odnose na zločin iz mržnje unositi i ažurirati podatke o:

- broju predmeta
- broju okrivljenih osoba
- broju žrtava
- mjestu i vremenu počinjenja djela
- oznaci kaznenog djela, odnosno prekršaja
- naznaci osobine iz članka 87. stavak 21. Kaznenog zakona ili članka 325. Kaznenog zakona u vezi s kojom je kazneno djelo počinjeno
- naznaci osobine iz članka 1. stavka 1. ovog Protokola u vezi s kojom je prekršaj počinjen
- prvostupanjskoj i drugostupanjskoj odluci i sankciji.

(2) Sudovi će Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske dostavljati pravomoćne odluke o predmetima vezanima za zločin iz mržnje u anonimiziranom obliku radi njihove analize s ciljem planiranja i provedbe učinkovite politike suzbijanja zločina iz mržnje.

(3) Sudovi se potiču da pravomoćne odluke u postupcima vezanim za zločin iz mržnje objavljuju na portalu sudske prakse.

(3) Ministarstvo pravosuđa i uprave

Članak 12.

Ministarstvo pravosuđa i uprave će uvidom u informacijski sustav za upravljanje sudskim predmetima objedinjavati podatke o predmetima koji se odnose na zločin iz mržnje.

Članak 13.

Ministarstvo pravosuđa i uprave će prikupljene podatke dostavljati Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, periodično, za prethodno polugodišnje razdoblje, odnosno do 1. rujna za razdoblje od siječnja do lipnja tekuće godine te do 1. ožujka za razdoblje od srpnja do prosinca prethodne godine.

(4) Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske

Članak 14.

(1) Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske je središnje tijelo za prikupljanje i objavu podataka o zločinu iz mržnje, tijelo zaduženo za jačanje sustava borbe protiv zločina iz mržnje te za suradnju s organizacijama civilnoga društva i međunarodnim organizacijama.

(2) Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske po potrebi organizira preventivne kampanje radi osvješćivanja javnosti i sprječavanja širenja zločina iz mržnje.

Članak 15.

(1) Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske koordinira radom Radne skupine za praćenje zločina iz mržnje te potiče međuinstitucionalnu i međusektorsku suradnju u sustavu praćenja zločina iz mržnje.

(2) Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske je tijelo ovlašteno za suradnju s Organizacijom za europsku sigurnost i suradnju te drugim međunarodnim i regionalnim organizacijama vezano za pitanja zločina iz mržnje.

III. RADNA SKUPINA ZA PRAĆENJE ZLOČINA IZ MRŽNJE TE NAČIN I SADRŽAJ SURADNJE NADLEŽNIH TIJELA

Članak 16.

(1) Radna skupina za praćenje zločina iz mržnje osnovana pri Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske sastoji se od predstavnika tijela nadležnih za borbu protiv zločina iz mržnje, predstavnika akademske zajednice te predstavnika civilnog društva iz reda organizacija koje se bave praćenjem i suzbijanjem zločina iz mržnje, a koji se biraju putem Savjeta za razvoj civilnog društva.

(2) Sastav Radne skupine za praćenje zločina iz mržnje propisat će ravnatelj Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske Odlukom o osnivanju Radne skupine za praćenje zločina iz mržnje.

(3) Radna skupina za praćenje zločina iz mržnje zadužena je za koordinaciju prikupljanja podataka o zločinu iz mržnje, praćenje i analizu pojavnosti zločina iz mržnje, koordinaciju međuresorne suradnje u borbi protiv zločina iz mržnje te izradu preporuka za unaprjeđenje sustava borbe protiv zločina iz mržnje.

(4) Radna skupina za praćenje zločina iz mržnje sastaje se dva puta godišnje, po potrebi i češće, a može djelovati i putem elektroničke komunikacije (e-mail, videokonferencije i sl.). O sastancima Radne skupine vodi se zapisnik.

Članak 17.

Provedba ovog Protokola pretpostavlja suradnju nadležnih tijela koja sudjeluju u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje radi unaprjeđivanja sustava praćenja zločina iz mržnje.

Članak 18.

Obveze nadležnih tijela koja sudjeluju u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje su:

- po potrebi održavati sastanke predstavnika nadležnih tijela
- redovito sudjelovati na sastancima Radne skupine za praćenje zločina iz mržnje s ciljem praćenja i prevencije zločina iz mržnje
- sastaviti statističko izvješće o praćenju zločina iz mržnje, na sljedeći način:
 - (a) Ministarstvo unutarnjih poslova će svakih šest mjeseci, do 20. u mjesecu koji slijedi prethodnom polugodišnjem razdoblju, dostavljati Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske ispunjeni obrazac s podacima o kaznenim djelima u vezi s člankom 87. stavkom 21. Kaznenog zakona (*Prilog 1*), ispunjeni obrazac s podacima o govoru mržnje (*Prilog 2*) i ispunjeni obrazac s podacima o prekršajima motiviranim mržnjom (*Prilog 3*), za prethodno polugodišnje razdoblje.
 - (b) Državno odvjetništvo Republike Hrvatske će nadopuniti obrazac s podacima o kaznenim djelima u vezi s člankom 87. stavkom 21. Kaznenog zakona (*Prilog 1*), obrazac s podacima o govoru mržnje (*Prilog 2*) i obrazac s podacima o prekršajima motiviranim mržnjom (*Prilog 3*) državnoodvjetničkim podacima za prethodno polugodišnje razdoblje te ih proslijediti Ministarstvu pravosuđa i uprave i to za razdoblje od siječnja do lipnja tekuće godine do 15. kolovoza te za razdoblje od srpnja do prosinca prethodne godine do 15. veljače tekuće godine.
 - (c) Ministarstvo pravosuđa i uprave će nadopuniti postojeće obrasce (*Prilog 1, Prilog 2 i Prilog 3*) s podacima prikupljenim od sudova za prethodno polugodišnje razdoblje i proslijediti ih Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske sukladno članku 13. ovog Protokola.

Članak 19.

(1) Na osnovi prikupljenih podataka nadležnih tijela iz članka 18. ovoga Protokola, koji programski djeluju u slučajevima zločina iz mržnje, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade

Republike Hrvatske pratit će tijek postupka u svakom pojedinom predmetu, objediniti statističke podatke o zločinu iz mržnje i objaviti ih na svojoj mrežnoj stranici.

(2) Objavljeni statistički podaci iz stavka 1. ovog članka nužno sadrže motiv (naznaku zaštićene osobine) i pravnu kvalifikaciju kaznenog djela ili prekršaja od strane svih nadležnih tijela koja su postupala u predmetu.

(3) Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske će periodično dostavljati statističke podatke o zločinu iz mržnje u Republici Hrvatskoj Uredu za demokratske institucije i ljudska prava Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OSCE/ODIHR).

IV. OSTALE AKTIVNOSTI I OBVEZE

Članak 20.

(1) Nadležna tijela će redovito i po potrebi provoditi stručne edukacije o zločinu iz mržnje.

(2) Tijela nadležna za borbu protiv zločina iz mržnje poticat će žrtve da prijavljuju slučajeve zločina iz mržnje uz osiguravanje njihove sigurnosti od strane nadležnih tijela i organizacija civilnoga društva.

(3) U svrhu osvještavanja javnosti o žurnom i temeljitom postupanju nadležnih tijela u slučaju zločina iz mržnje te jačanja povjerenja javnosti u institucije, Ministarstvo unutarnjih poslova i Državno odvjetništvo Republike Hrvatske potiču se na izvještavanje u skladu sa zakonskim mogućnostima o važnim procesnim postupanjima odnosno predmetima u povodu slučajeva zločina iz mržnje putem priopćenja na svojim mrežnim stranicama.

V. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 21.

Svako nadležno tijelo koje sudjeluje u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje dužno je postupati u skladu s odredbama ovog Protokola.

Članak 22.

Po donošenju ovog Protokola, zadužuju se sva nadležna tijela iz ovog Protokola upoznati ostala tijela iz svog djelokruga o njegovu donošenju te osigurati njegovu dostupnost, kao i poduzimati sve potrebne mjere radi njegove dosljedne primjene.

Članak 23.

Obrazac za statističko praćenje kaznenih djela u vezi s člankom 87. stavkom 21. Kaznenog zakona, Obrazac za statističko praćenje govora mržnje te Obrazac za statističko praćenje prekršaja motiviranih mržnjom sastavni su dio ovog Protokola.

KLASA: 004-03/18-06/02

URBROJ: 50450-01/07-21-66

Zagreb, 8. travnja 2021.

